

Hocam Hasip Ahmet Aytuna

Cavit BINBAŞIOĞLU

Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni

Değerli eğitimcimiz ve hocam **Hasip Ahmet Aytuna**'yı 25 Mayıs 1980 günü 85 yaşında kaybettik. Kendisine meslek yaşamının son yıllarında (1953 - 1955) Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim Bölümünde öğrenci oldum. Genel Öğretim Bilgisi dersi öğretmenimizdi. (Biyografisi hakkında yine değerli öğretmenimiz **Fuat Güncüzalp**'in «Öğretmen Meslek Kitapları Kılavuzu»nun 4. cildinde bilgi vardır.) 1895 yılında Bulgaristan'ın Vidin kasabasında doğmuş olan hocamız Doğu Anadolu'da Birinci Cihan Savaşına gönüllü olarak katıldıktan sonra 1926'da Sofya Üniversitesi Pedagoji bölümünü bitirdi. 1929'da Vidin'deki Türk okulları müdürü iken Bulgarca'dan çevirerek, yeniden işleme ve düzenleme yaparak hazırladığı «Didaktika» (Genel Öğretim Bilgisi) adlı 208 sayfalık kitabı 1929 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bastırılmıştır. Bunu, 1931 yılında 272 sayfalık «Metodika» (Özel Öğretim Bilgisi) izlemiştir. Bu kitaplar, o zaman öğretmen okulu öğrencilerinin ders ve yardımcı kitabı idi. 1931'de anayurda göç ederek Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmenlik görevine başladıktan sonra, bunları, öğretim sistemlerine ilişkin Dalton Planı, Winnetka Sistemi, Kompleks Sistem gibi başka eserleri izlemiştir. Onun bu yayınları o zamanlar büyük bir boşluğa doldurmuştu. Bu kitaplar, bugün bile değerini korumakta, gerektiğinde kaynaklık görevi yapmaktadır.

Hasip Ahmet Aytuna, kitaplarında «ayanilik» ve «kendikendine etkinlik» ilkelerine verilmesi gereken önemi durmaksızın savunmuştur. Bir kitabında (Didaktika, s. 65) ayanilik ilkesi için bugünkü dille şöyle der : «Ayanilik, bilginin esasından başka bir şey değildir; ve tam bilgi kazanabilmek için, akıl aracılığıyla birtakım ham maddeler elde etmek gerekir. Mademki, bilgi bu suretle kazanılmaktadır ve eğitim ve öğretimle de birtakım bilgi verilecektir; o halde, ayanilik, öğretim işinin de hareket noktası olacak, demektir.» diyor. Etkinliğin kişilik gelişimi için gerekli olduğunu açıkladıktan sonra da (Didaktika, s. 67) sözü şöyle bağlıyor : «Mademki etkinlik, kişiliğin gelişimi, toplumun gelişmesi, uygarlığın ilerlemesi ve devam etmesi için en esaslı etkenlerden biridir; bu etken, genç kuşağın eğitim ve öğretiminde rehberlik edecek bir ilke olarak kabul edilmeli; ve eğitim, genel olarak; öğretim ise özel olarak ortaklaşa etkin bir kuşak (nesil) meydana getirmelidir.»

Gençlik yıllarında sahip olduğu bu düşüncelere ileriki yıllarda da hep bağlı kalmış ve bunları savunmayı kendine bir dava edinmiştir. Özel-

likle öğretimde etkinlik ilkesinin açıklanmasını göstermek amacıyla ilk okulun 1., 2. ve 3. sınıfları için üç ciltlik «Hayat Bilgisi Öğretmen Kitapları» yazmıştır. (Yayımlayan: İnkılap Kitabevi, 1951) Bu kitaplar da yıllarda ilkokul öğretmenlerine rehberlik etmiştir. Bunları kuramsal yönden tamamlayan «Aktif Öğretim Tekniği»ni de o yıllarda yayımlamıştır (1955). Onun bizde kitaplarıyla öncülük ederek vurguladığı bu eğitim ilkeleri, mesleki kamuoyunda ve biz öğrencileri üzerinde etkisini gösteriyordu. Nitekim, 1959 yılında ilk kez yayımlanan «Öğretim Metodu ve Uygulama» kitabımı inceledikten sonra, bunu kendisi de görmüştü. Bana yazdığı bir mektupta, «Bu eserinizdeki tarz ve teknik hakkında kanaatimi de öğrenmek isteyeceğinizi düşünerek birkaç cümle ile bazı hususlara işaret ediyorum, diyerek değerli tavsiyelerini lütfetmişlerdi. Kitabımda izlediğim amaç, çalışma ve araştırma soruları, açıklama ve ödev başlıklarını uygun bulduklarını belirttikten ve bir iki noktaya değindikten sonra, sözü «kendi kendine etkinlik» ilkesine getirerek şöyle diyordu: «Kitabınızda bağlı kaldığınız (kendi kendine çalışarak öğrenme)ye daha uygun bir geçiş yapılmasına yardım etmiş olurdunuz; ve ayrıca, öteden beri benim de bağlı bulunduğum bu tekniğe uygun bir (çalışma planı) meydana getirilmiş olurdu.»

Onun, yurda döndükten sonraki mesleki yaşamının büyük bir kısmı Gazi Eğitim Enstitüsü öğretmenliğinde geçmiştir. (1939-1943 arası Tokat milletvekili olarak yasama organında görev yapmıştır.) 65 yaşında yaş haddinden emekliliğe yaklaşırken gençlerde görülen bir arzu ve iştiaqla «Orta Dereceli Okullarda Öğretmenlik Ve Problemleri»ni yazdı. Bu, o zaman, Eğitim Enstitülerinde okutulan Genel Öğretim Bilgisi dersi programına uygun bir ders kitabı idi. Emeklilik yıllarında da 17. yüzyılın ünlü Çek eğitimcisi J. A. Comenius'ün «Didactica Magna» adlı kitabını «Büyük Didaktika» adıyla Bulgarcasından Türkçeye çevirdi. (Bu kitabı da 1964'te Milli Eğitim Bakanlığınca bastırılmıştır.)

Böylece, değerli hocamız Hasip Ahmet Aytuna, cumhuriyet dönemi eğitimcilerimiz arasında ilk sırada yer almış ve kendini özellikle genel ve özel öğretim yöntemleri alanındaki sorunlara adanmış ve çağdaş öğretim ilke ve yöntemlerinin yurdumuzda tanınmasına yardım etmiş ve geliştirilmesine katkıda bulunmuş bir eğitimcimizdir. Kendisi, ayrıca, sevimli ve zayıf nahif bir vücuda sahipti. Öğrencileri ve arkadaşları arasında çok sevilirdi. Tam bir öğretmenlik kişiliği vardı. Erdem sahibiydi. Kendisini yakından tanıyanlar, onun bu kişilik özelliklerini, kitapları gibi, hiç unutmayacaklar ve birbirleriyle karşılaştıkça hep ondan söz edeceklerdir.